

PONÈNCIA INAUGURAL

L'ESPAI PÚBLIC COM A ESCENARI PER A L'EXCLUSIÓ SOCIAL

Manuel Delgado
Universitat de Barcelona

La gestió política un factor de vulnerabilitat?
II Jornades organitzades per Ambit-Prevençió
i Creación Positiva
31 d'octubre de 2007

RESUMEN

És ben sabut que l'*Ordenança de mesures per afavorir i garantir la convivència ciutadana a la ciutat de Barcelona*, aprovada al final de gener del 2006 i que prohibeix l'oferta i la demanda de serveis sexuals als carrers de la ciutat, està determinant ara per ara l'empaitament sistemàtic contra persones que exerceixen el treball sexual a l'espai públic. Barcelona no és cap excepció i normatives similars estan sent aprovades i aplicades a molts altres indrets del país i del món. De banda del de la seva execució, com a instrument d'higienització d'un espai urbà cada cop més sotmès a les lògiques d'apropiació capitalista de la ciutat, també seria important l'anàlisi de quines són les bases que legitimen, justifiquen i fan èticament pertinent aquesta mena de mesures, que en comptes d'ajudar les persones excloses, apareixen directament compromeses en la seva persecució.

L'arrel ideològica d'aquesta orientació normativitzadora l'haurien de trobar en allò que podríem anomenar *ciutadanisme*, la doctrina de referència d'un conjunt de moviments de reforma ètica del capitalisme, que aspiren a alleugerir els seus efectes mitjançant una agudització dels valors democràtics abstractes i un augment en les competències estatals que la facin possible, entenent d'alguna manera que l'exclusió i l'abús no són factors estructurals i, és més, cada cop més estructurants del món el que vivim, sinó mers accidents o contingències d'un sistema de dominació al qual es creu possible millorar moralment. La invocació gairebé mística als valors de la ciutadania, la civilitat i el civisme serveix per ocultar que el problema no està que hi hagi determinades persones –"incívics", "mals ciutadans", les prostitutes, és clar-- que no entenen o no respecten un conjunt de normes d'ús per a la vida en comú –visibilitzar l'existència d'un comerç sexual–, sinó que l'exclusió, la marginació, la discriminació i la segregació s'han acabat institucionalitzant entre nosaltres.

És a través de la retòrica ciutadanista i les constants exhortacions a favor del civisme que els sectors dominants a la societat aconseguixen que els governs al seu servei obtinguin el consentiment actiu dels governats. Ho fa desplegant un colossal dispositiu pedagògic d'ampli espectre, que concep als membres del conjunt de la població com una mena d'escolars perpetus als que sotmetre a l'anomenada "educació per a la ciutadania" i a constants campanyes de "formació cívica". El gran avantatge que posseeix aquesta il·lusió proveïda per totes i de les nocions abstractes en les quals es basa és que pot presentar i representar la vida en societat com una qüestió

teòrica, per dir-ho així, al marge d'un món real que s'aconsegueix fer com si no existissin, com si tot depengués de la correcta aplicació de principis elementals d'ordre superior, capaços per si mateixos -a la manera d'una nova teologia sagrada- de subordinar l'experiència real -feta en tants casos de dolor i de ràbia- d'éssers humans reals mantenint entre si relacions socials no menys reals.

L'escenari d'aquesta civilitat sense ensurts ni conflictes és un espai públic concebut com una espècie de limbe pel qual deambulen feliços éssers iguals, lliures i racionals, entitats sense una altra identitat que la d'una ciutadania impol·luta i perfecta, un proscepi arcàdic en el qual una classe mitjana universal pot abandonar-se a les bones pràctiques, un paradís impossible tot ell fet de consens i afabilitat, políticament neutral i neutralitzador. Més enllà, la persecució contra les dones que exerceixen la prostitució al carrer posa de manifest, de manera extrema i escandalosa, fins quin punt és el mateix concepte d'espai públic el que ha de ser revisat, car es fonamenta en la premissa ideològica segons la qual en ell es realitzen els principis igualitaristes i democràtics de la modernitat, un àmbit en el qual éssers lliures i igual fan un ús pertinent de la seva raó. La prostituta encarna de manera immillorable com aquest espai de tothom no és realment de tothom i com una part de la població -les dones, però també moltíssimes altres persones inferioritzades per una causa o altre- veuen escapolit el seu dret a accedir-hi i gaudir-lo amb llibertat.